

De Saambinder

Kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten

donderdag 22 januari 2009

MEDITATIE

Onze geestelijke nood gaat voor

Jezus komt in Kapernaïm. Dat nieuws verspreidt zich als een lopend vuurtje. Ook de vrienden van een verlamde man horen dat. Heerlijk overigens dat deze man vrienden heeft. Als zwaar lichamelijk gehandicapte kan hij zelf niet veel meer. Hij is volledig afhankelijk van anderen.

Opgetogen wordt door de mensen verteld welke wonderen de Heere Jezus gedaan heeft. Zou er voor hem nog genezing mogelijk zijn?

Jezus komt in de stad. Nu moet er gehandeld worden. Ze brengen hun zieke vriend tot Jezus. Maar als ze bij het huis gekomen zijn, zien ze dat ze geen schijn van kans hebben. De op sensatie beluste mensen verdringen zich rondom de deur. Ze willen allemaal iets bijzonders zien. Zij verhinderen deze gehandicapte man om bij Jezus te komen.

De vrienden geven het echter niet op. Liefde is vindingrijk. Ze klimmen via de trap naar het platte dak, breken een paar tegels weg en laten hun zieke vriend naar beneden zakken,

Mens, uw zonden zijn u vergeven... Ik zeg u, sta op en neem uw beddeken op, en ga heen naar uw huis.

Lukas 5 : 20b en 24b

vlak voor de voeten van Jezus. Wat een opschudding brengt dat teweeg. De mensen moeten wel een stap terug doen. Daar ligt hij aan Jezus' voeten. Zijn liggen voor Jezus is als het ware één schreeuw tot God om hulp.

En wat doet Jezus? Er staat: 'En Hij, ziende hun geloof...' (vers 20). Jezus ziet het geloof van die vrienden, ook van die man. In Nazareth kon de Heere Jezus geen tekenen en wonderen doen vanwege het ongeloof van de mensen. Hier wel. Het maakt dus echt wel uit hoe onze innerlijke houding is tegenover de Heere Jezus.

Jezus ziet hun geloof. Hij ziet die verwachtende blik in hun ogen. Wat een wonder als je echt gelooft dat alleen de Heere de nood kan lenigen. Hoe goed ook om de nood van anderen

mee te dragen in de gebeden en daadwerkelijke hulp te bieden. Er is zoveel nood en zorg in deze door de zondeval geschonden wereld.

Kijk, daar ligt die lamme man op z'n matje aan de voeten van Jezus: één hoop ellende. En wat gaat Jezus nu doen? Hij gaat eerst in op de grootste nood van deze man. Hij sprak tot hem: 'Mens, uw zonden zijn u vergeven.' Ja maar... dat was toch de bedoeling niet! Daar komt hij toch niet voor. Hij ligt hier toch aan Jezus' voeten in verband met zijn lamme benen. En nu doet Jezus geen wonder, maar Hij zegt alleen: uw zonden zijn u vergeven! Hebben zijn vrienden daar nu zo'n moeite voor gedaan?

Wat zou u doen? Zou u teleurgesteld zijn? Maar... onze geestelijke nood gaat toch voor! Daarvoor is de Heere Jezus toch uiteindelijk op aarde gekomen. De vergeving der zonden is het allerbelangrijkste, ook voor die gehandicapte man.

Bent u met die nood al eens tot de Heere gegaan? Is de nood van uw zonde en schuld, bedreven tegen een liefhebbend God, uw allergrootste nood al geworden? Dat ga je zien als God je ogen opent voor de rechtvaardige eis van Zijn heilige wet. Je schuld is te groot om het ooit zelf te kunnen betalen. De zonde gaat pijn doen vanwege de liefde tot God in je hart. En je gaat tegen de zonde strijden. Het moet weer goed komen met God. Je moet met God verzoend worden. Je bidt om vergeving van zonden. Wat een ontzaggelijk wonder als de Heere je vrijspreekt in Zijn Woord, zoals hier deze lamme man: uw zonden zijn u vergeven. Zoals het hier gebeurt, is het wel heel bijzonder en abrupt. Er zullen heel wat meer kinderen van God zijn, die de troost van de vergeving van zonden ontvangen naar de mate van hun geloof als ze zich 'met een waarachtig vertrouwen aan de Heere Jezus Christus hoe langer hoe meer overgeven'. Dat is Gods meest gewone weg. Het gaat er maar om dat onze grootste nood eerst gelenigd wordt.

Inhoud

87e jaargang

Nr. 17

- 1 Meditatie: Onze geestelijke nood gaat voor
- 2 De bevinding der heiligen (2)
- 4 Serie beroemde boeken (9):
Door Baca's Vallei
- 5 De avondschemering van het leven (1)
- 6 Waar blijft de dominee (2)
- 7 Evangelisch (23)
- 9 Boeknieuws
- 11 Kerknieuws
- 11 Berichten
- 12 Kerkdiensten

Mag ik u eens vragen: draagt u zelf de last van uw zonden nog? Dat is veel erger dan lichamelijke nood, want als je met God verzoend mag zijn, is die nood uiteindelijk een tijdelijke zaak. Maar als je zonden niet vergeven zijn - ook al ben je kerngezond - ga je verloren! Voor eeuwig!

Van die gehandicapte man zelf lezen we geen reactie. Wel later, als hij genezen is. Dan lezen we dat Hij God verheerlijkt. De Farizeeën en de schriftgeleerden vinden het maar godslasterlijk. Ze briesen van vijandschap. De Heere Jezus is echter zo

genadig dat Hij een teken geeft van Zijn bevoegdheid om de zonden te vergeven. Hij zegt tegen die man: 'Sta op, en neem uw beddeken op, en ga heen naar uw huis.' De man staat op! Het wonder is geschied. En dat wonder is een teken van het Koninkrijk Gods.

Dit teken verwijst naar een werkelijkheid. Het wil zeggen: zo zal het later zijn, als Jezus terug gekomen is en alle gevolgen van de zonde weggedaan zullen zijn.

Vlissingen, ds. C.G. Vreugdenhil

Het zal duidelijk zijn, dat de bevinding, aldus omschreven, met het geloof nauw samenhangt. Geloof en bevinding zijn echter geen synoniemen. Het is het brede gebied van de bevinding der heiligen".

Het is datgene wat God de mens doet ervaren als Zijn Geest in ons werkt. Zo noemen sommigen het boek van de Psalmen het meest bevindelijke Bijbelboek. Luther zei al: "In de Psalmen zien we de heiligen in het hart!" In het psalmboek komen kinderen van God door de Geest geïnspireerd aan het woord met hun levende bevinding. Zij hebben de Heere zielsbevindelijk leren kennen. We horen hen daar over de verborgen omgang met God. "Gods verborgen omgang vinden zielen, waar Zijn vrees in woont".

Ze spreken over de bevinding van Gods genade. "Hoor wat mij God deed ondervinden, wat Hij gedaan heeft aan mijn geest". Dus deze bevinding ontstaat waar de Heilige Geest het oprechte geloof gaat werken in het hart de zondaar. Dan komt er de bevinding der heiligen!

Bevinding in haar eenheid en verscheidenheid

Deze gemeenschap der heiligen is één en dezelfde bevinding. Wel kan deze bevinding rijk geschakeerd zijn. Dus in de bevinding is een noodzakelijke eenheid en een rijke verscheidenheid. Waar de Heere Zijn volk bekeert, daar komt één bevinding der

2

De bevinding der heiligen

Ware bevinding is wat de christen in zijn geestelijk leven ondervindt, wat hij ervaart, zodra het werk van Christus door de Heilige Geest aan het hart wordt toegepast.

Wilhelmus à Brakel noemt het ondervinding: "Ondervinding is een godzalgige oefening, bestaande in een verzameling van velerlei voorvallen om die te gebruiken tot nut van zichzelf en van anderen. De Heere wil dat Zijn volk een schat van ondervinding ver-

gadert en die bij alle gelegenheden gebruikt. Deze schatten vergadert men uit het Woord Gods".

Ds. A. Moerkerken omschrijft in een artikel over geloof en bevinding deze bevinding als volgt: "De betekenis van het woord bevinding menen wij het best te omschrijven als: het geheel van de geestelijke ervaringen die Gods kinderen ondervinden, wanneer de Heilige Geest de weldaden, die door Christus verworven zijn, aan hun ziel komt toepassen.

De Saambinder

Kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Wvd. hoofdredacteur:

ds. G.J. van Aalst

Bijdragen van medewerkers en boeken ter recensie aan:

ds. G.J. van Aalst, Molendijk 136, 3286 BK Klaaswaal
tel. 0186-576990, fax 0186-575105
e-mail: gjvanaalst@kliksafe.nl

Redacteur: ds. C. Neele

Meditaties aan:

ds. C. Neele, Hyacinthenstraat 1, 2161 XN Lisse,
tel. 0252-413800, fax 0252-420471
e-mail: c.neele@kliksafe.nl

Kerknieuws (m.u.v. beroepingswerk) en berichten aan:

redactie-secretaris: J.J. Verhage
Kloosplantsoen 131, 2985 SC Ridderkerk,
tel. 0180-420865, fax 0180-423583
E-mail: jj.verhage@kliksafe.nl

Aanlevertijd:

Uiterlijk **woensdag 17.00 uur** vóór de datum van verschijning van De Saambinder in de daarop volgende week.

Opgaven kerkdiensten en beroepingswerk aan:

Kerkelijk bureau Geref. Gemeenten, postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599,
e-mail: kbgg@cbgg.nl

Advertenties en familieberichten aan:

Drukkerij Verloop, postbus 33, 2950 AA Alblasserdam
tel. 078-6912899, fax 078-6919536
e-mail: saambinder@verloop.nl

Advertenties € 0,70 per mm.

Familieberichten € 0,40 per mm.

Deze prijzen zijn excl. 19% btw.

Advertenties dienen **uiterlijk donderdag**

in het bezit van de drukker te zijn.

Rouwadvertenties

uiterlijk maandagmorgen 9 uur.

Administratie van De Saambinder:

(m.u.v. abonnementenadministratie):
J. Honkoop, Jan Willem Frisohof 53,
2517 LA 's-Gravenhage,

tel. 070-3514465, fax 070-3512718,
Postbankno. 256686 t.n.v. Admin. van De Saambinder.

Abonnementenadministratie

Adreswijzigingen enz. aan:
Kerkelijk bureau Geref. Gemeenten,
postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599,
e-mail: kbgg@cbgg.nl

Betalingen abonnementsgelden:

Postbanknr. 64327 t.n.v. De Saambinder-
abonnements te Woerden.

Abonnementsprijzen (bij vooruitbetaling):

voor Nederland: € 11,50 per halfjaar

(te betalen per 1 april en 1 oktober);

voor het buitenland:

€ 23,- per jaar + extra portiekosten.

Canada \$ 110,-; USA \$ 110,-.

Correspondentie-adres

Noord-Amerika:

Mr. Clarence Bleeker, 1233 Leffingwell Av,
N.E., Grand Rapids, Michigan, U.S.A. 49505.

De redactie aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid betreffende de inhoud van de advertenties en de recensies van de aangekondigde boeken.

heiligen.

De vraag kan leven: Waarin is die bevinding van Gods kinderen dan dezelfde? Wat is de geloofsbeleving van al Gods heiligen?

Dit is een ernstige vraag. Want als we daar vreemd aan zijn, staan we buiten de bevinding der heiligen. Dan missen we het geloof van de heiligen. Ook al spreekt u over geloof en bevinding.

Eerst iets over de eenheid in de bevinding. Dat geeft het lidwoord *dé* eigenlijk ook al aan. *Dé* bevinding van de heiligen.

De bevinding van Gods kinderen is dezelfde in de innerlijke doorleving van de drie stukken, die nodig zijn te weten om getroost te leven en zalig te sterven.

In die kernzaken is de bevinding der heiligen dezelfde! Het is de zuiver bevindelijke orde die door de Geest van Christus wordt geleerd.

Ds. A. Vergunst schrijft: "Nooit zal deze 'orde des Geestes' uit het oog mogen worden verloren. Het is het werk van de Geest om door de prediking de bevindelijke kennis van deze stukken te schenken".

De enige troost wordt op een bevindelijke wijze geleerd. Ten eerste: hoe groot mijn zonden en ellende zijn. Ten andere: hoe ik van al mijn zonden en ellende verlost worde. En ten derde: hoe ik Gode voor zulke verlossing zal dankbaar zijn.

Dit kennen of weten is een bevindelijk weten als vrucht van de bovennatuurlijke, verlichtende werking van de Geest. Het is een geloofswetenschap. Het is een zaak van het hart. Het is een kennen door ontmoeting en ervaring.

Ds. J. van Haaren wijst erop in een preek: "Bevindelijke kennis zit niet zomaar in je hoofd, dat is allemaal beschouwing, beredenering, allemaal verstand; maar de rechte kennis, die God werkt door Zijn Geest, zit in het hart, want daar zetelt het geloof. Het gaat niet buiten het verstand om, maar God heiligt het verstand om, maar God heiligt het verstand en dan krijgen we een geheiligd verstand van God en Goddelijke zaken. Dat is beleving, dat is bevinding, dat is praktisch." Tot zover dit citaat.

Een eenvoudig voorbeeld: u kunt uit een boekje weten dat azijn heel zuur is, maar als u een flesje azijn hebt leeggedronken, dan hebt u bevinding. Zo is de bevinding van al de heiligen. Als de Heere de ogen opent door Zijn Geest dan ga ik zien hoe groot mijn zonden en ellende is. Ik ga

ervaren, niet met mijn hoofd, maar met mijn hart mijn rampzalige staat voor God. Het geestelijk leven begint met de droefheid naar God die een onberouwelijke bekering werkt tot zaligheid. Het wordt de smart van mijn hart dat ik heb gezondigd tegen een heilig en rechtvaardig, maar ook een goedgevend God. Er komt een beleving van de kloof tussen God en de ziel. Van de hemelhoge schuld.

Calvijn schrijft in zijn *Institutie*: "Wanneer iemand tot de ware kennis van de zonde gebracht is, dan begint hij waarlijk de zonde te haten en te verfoeien. Dan heeft hij van harte een mishagen aan zichzelf, hij erkent dat hij rampzalig en verloren is en wenst dat hij een ander mens mag zijn. Wanneer hij daarenboven aangeraakt is door enig gevoel van Gods oordeel, want het één volgt terstond uit het ander. Dan ligt hij verslagen en ternerder geworpen. Hij siddert vernederd en terneergeslagen, hij geeft de moed op en wanhoopt. Dit is het eerste stuk van de boetvaardigheid, hetwelk wij verbrijzeling noemen" (*Institutie*, III, 3, 3).

Bevindelijke kennis zit niet zomaar in je hoofd, dat is allemaal beschouwing, beredenering, allemaal verstand; maar de rechte kennis, die God werkt door Zijn Geest, zit in het hart, want daar zetelt het geloof.

De Heere stelt de mens eerst voor de spiegel van Zijn Wet, de kenbron van de ellende. Maar de Heere werkt tegelijkertijd, op hetzelfde ogenblik, in het hart van Zijn kinderen een kiem van verlossing en dankbaarheid. Dat is het grote verschil tussen de algemene overtuiging en de zaligmakende overtuiging.

Comrie waarschuwt: "O, zo gij niet willens uzelf wilt bedriegen of u met as voeden en met een leugen in uw rechterhand verloren gaan, staat dan veel naar deze bevindelijke kennis en dit waarachtige gezicht van uw zonden en ellenden".

Naast de smart over de zonde en het

gemis van Gods gemeenschap, werkt de Geest aanstands in het hart een hopen op God en een stil verwachten van de Heere. Al in de eerste zaligmakende overtuigingen door de Geest van Christus

Wanneer de zondaar als een verloren mens over de wereld gaat, wordt iets ervaren van die hoop op verlossing. Van een uitzien naar verlossing. Dat bewaart voor wanhoop.

Door werk van de Geest moet er geestelijke kennis geschonken worden van Christus. Want de verlossing is nauw verbonden aan de Verlosser. Jezus Christus moet persoonlijk in ons geopenbaard worden.

Ds. A. Vergunst merkt op in zijn hoogst actuele en lezenswaardige artikel over het theologisch eigene van de Gereformeerde Gemeente: "Toch weten we dat in vele kerken van gereformeerde signatuur aan die zo persoonlijke, bevindelijke openbaring van Christus te lichtvaardig wordt voorbijgegaan".

Ook vandaag hebben veel theologische verschillen ten diepste betrekking op het bevindelijke leven. Er is een geest van veroppervlakkiging, waar de kennis en de ervaring van het wonderwerk van Gods genade in het zondaarshart niet meer naar voren komt.

Het gaat dus in alle bevinding erom of Christus in Zijn verlossingswerk betekenis heeft gekregen. "En dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen, de enige waarachtige God, en Jezus Christus, Die Gij gezond hebt" (Johannes 17:3).

Ook komt direct in de wedergeboorte al in het hart van de zondaar een bede en een verlangen om heilig voor God te mogen leven, omdat Hij het zo waardig is. Daar is reeds de wortel van de dankbaarheid.

De beleving van deze zaken wordt telkens meer verdiept. De zondaar gaat meer beleven van zijn ellende en val. De Heere laat de zondaar meer zien van de verlossing die in Christus is. Ze mogen meer ervaren welk en machtige Zaligmaker Hij is. Zo wordt de liefde en het wonder steeds inniger en groter.

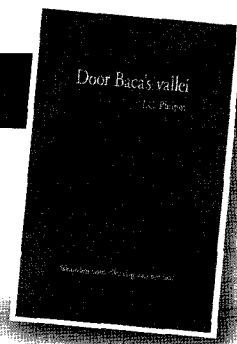
(wordt vervolgd)

ds. M. Karens,

Werkendam

“Door Baca’s Vallei”

dagboek van J.C. Philpot

“Through Baca’s Valley”. Zo heette het boek dat ds. C. Smits (predikant te Driebergen) in 1948 tijdens een bezoek aan vrienden in Londen in handen kreeg. Het was een dagboek van J.C. Philpot. Dat was ds. Smits wel duidelijk. Aanvankelijk dacht hij echter dat het ging om “Korenaren uit de vollen oogst”, een reeds eerder in het Nederlands vertaald dagboek van Philpot (uitgegeven door J.J. Groen, hoofdredacteur van de “Vriend van Oud en Jong”).

“Doch toen ik naar de titel van het boek zag, bemerkte ik dat dit geheel verschilde van de “Korenaren”, schreef de (toen nog christelijke gereformeerde) predikant later.

“Through Baca’s Valley” bleek echter niet meer verkrijgbaar. De oplage was uitverkocht. Via vrienden in Londen kreeg ds. Smits de beschikking over een tweedehands exemplaar.

Enmaal terug in Nederland was zijn vriend, de 76-jarige D. Schot uit Tholen, bereid het boek in het Nederlands te vertalen. Dat was bij Schot wel in goede handen, want hij had reeds eerder enkele andere Engelse werken, waaronder “Weldadigheden van een Verbondsgod” van John Warburton, in het Nederlands overgezet.

Zo verscheen Philpots tweede dagboek onder de titel “Door Baca’s Vallei” in 1951 bij uitgeverij De Banier (Utrecht). De ondertitel was: “Woroden voor iedere dag des jaars voor Sions pelgrims”. Op de titelpagina ervan prijkte Philpots handtekening en het bekende portret van hem. Ds. Smits over die foto: “Daarmede wordt ons het aarden vat getoond, waarin die kostelijke parel was verborgen”.

De titel van Philpots tweede dagboek is ontleend aan Psalm 84:6: “Who passing through the valley of Baca make it a well; the rain also filleth the pools”. (“Als zij door het dal der moerbeziënbomen doorgaan, stellen zij Hem tot een fontein; ook zal de regen hen gans rijkelijk overdekken”).

Philpot mediteert in dit dagboek op de datum van 23 juni over het dal van

Baca, over het dal der moerbeziënbomen: “Het dal van Baca schijnt een zeer gevaarlijke plaats geweest te zijn, en de pelgrims moesten er door om tot Jeruzalem te kunnen opgaan. En uit oorzaak van de moeilijkheden, gevaren en wederwaardigheden die zij daar ontmoetten, werd het genoemd: het dal van Baca, het dal van wenen, of tranendal.”

Maar, er was ook hoop in dit Bacadal: “Er werden in dit dal van Baca, ten gerieve van de pelgrims putten gegraven, om door het water daaruit hun dorst te lessen. En David, ziende op deze putten voor de reizigers, past ze geestelijk toe tot opbeuring van het volk des Heeren, althans voor degenen die naar Sion reizen. En stellen Hem tot een fontein. Dat is: De Heere geeft van tijd tot tijd aangename verfrissingen in dit tranendal; een opborreling van Goddelijke vertroosting en een fontein van levend water, stromen van hemels vergenogen”.

Het waren twee dochters van Philpot, Sarah en Deborah Maria, die uit bestaande preken, brieven en overdenkingen van hun vader na diens overlijden twee dagboeken samenstelden. Nadat het eerste, “Korenaren uit de volle oogst”, uitverkocht was,

besloten zij in 1893 (“waar er nog genoegzaam materiaal voorhanden was”) een tweede dagboek samen te stellen. Zo onstond “Door Baca’s Vallei”.

Het tweede dagboek was aanzienlijk omvangrijker dan het eerste, het telde in de eerste Nederlandstalige uitgave 442 bladzijden, op bijna A4-formaat. Alle beschikbare korte stukken waren voor het eerste dagboek gebruikt. Philpots dochters hadden echter vertrouwen in de goede ontvangst van een uitgebreider dagboek: “Wij vertrouwen evenwel dat de meesten wel in staat zullen zijn een paar minuten te vinden om de overdenking van de dag te lezen. Indien het enigszins lang is, mogen het overeenkomstig gepast en zakelijk zijn, tot opbeuring van een vermoeide ziel, een woord van bemoediging en vermaning voor pelgrims die hun aangezicht naar Sion gewend hebben”.

Over de inhoud van “Door Baca’s Vallei” schrijven Philpots dochters nog: “Het zijn slechts bijeengevoegde uittreksels, gelijk de titel van het vorige werk aangeeft, bijeengevoegd uit die schoven, welke zijn geteeld voor het

Levensloop

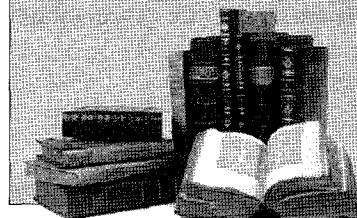
Joseph Charles Philpot werd geboren op 13 september 1802 in Ripple, in het Engelse graafschap kent, iets ten noorden van Dover. Hij studeerde in Londen en in Oxford en werd op 26-jarige leeftijd in Stadhampton bevestigd tot predikant van de Kerk van Engeland.

Na een langdurige worsteling onttrok Philpot zich in 1835 aan de staatskerk. Hij schrijft daarover in één van zijn preken: “Ik verlaat de Kerk van Engeland omdat ik in haar nauwelijks een merkteken van de ware kerk bespeuren kan”.

Hij sloot zich aan de baptistengemeenten, die later de Gospel Standard Strict Baptists zouden worden genoemd. Philpot was een van de eerste redacteurs van het kerkblad “The Gospel Standard”.

In 1838 werd Philpot predikant van de baptistengemeenten Stamford en Oakham.

Zijn laatste levensjaren bracht hij door in de Londense buitenwijk Croydon. Hij stierf op 9 december 1869. Joseph Charles Philpot ligt begraven op de Algemene Begraafplaats aan de Queens Road in Croydon.

gebruik en de opvoeding van de huishouding des geloofs”.

De Nederlandse vertaling ging vergezeld van een voorwoord en een korte levensschets van Philpot van de hand van ds. C. Smits te Driebergen. Woorden van aanbeveling waren overbodig, vond ds. Smits, "daar onze geliefde Philpot bij allen die de bevindelijke waarheid kennen en beminnen, zeer geliefd en gewaardeerd is in zijn predikatiën. Was deze door Gods Geest gezalfde prediker in zijn leven velen tot zegen, ik geloof dat hij dit niet minder is na zijn dood”.

Reeds in 1855 (nog tijdens Philpots leven) werden zijn preken in het Nederlands vertaald, meestal door J. Nieuwland, en van een voorwoord

voorzien door ds. A.P.A. Du Cloux. Na zijn overlijden verschenen twee dagboeken van zijn hand, "Korenaren uit de volle oogst", en "Door Baca's Vallei”.

In 1967 beschreef J.A. Saarberg, ouderling van de gereformeerde gemeente te Utrecht, een uitvoerige levensbeschrijving van Philpot: "Der pelgrims metgezel”.

Over het fundament van Philpots preken en van zijn dagboeken schrijft ds. Smits: "Genade, vastgelegd in de eeuwige verkiezing, de kracht der waarheid ontdekt in een door Gods Geest levend gemaakt consciëntie, waren zijn uitgangspunt.”

Lieren,

J. van 't Hul

gezetten was, gingen de discipelen tot Hem alleen, zeggende: Zeg ons, wanneer zullen deze dingen zijn? En welk zal het teken zijn van Uw toekomst en van de voleinding der wereld?”

In Zijn antwoord worden vele tekens gegeven. Een van deze is wel zeer bijzonder. "En gelijk de dagen van Noach waren, alsoo zal ook zijn de toekomst van den Zoon des mensen. Want gelijk zij waren in de dagen voor den zondvloed, etende en drinkende, trouwende en ten huwelijk uitgevende, tot den dag toe in welchen Noach in de ark ging; En beken den het niet, totdat de zondvloed kwam en hen allen wegnam: alsoo zal ook zijn de toekomst van den Zoon des mensen.”

De mens der zonde leeft dan een leven zonder God. Op alle terreinen van het leven is de gedachte aan God en Zijn heilige dienst verdwenen. De mens is zonder God op de wereld. Zien wij deze tekenen?

Het tweede teken is een bewijs dat de avondschemering langer worden. "Desgelijks ook gelijk het geschiedde in de dagen van Lot: zij aten, zij dronken, zij kochten, zij verkochten, zij plantten, zij bouwden; Maar op welchen dag Lot van Sódóm uitging, regende het vuur en sulfer van den hemel, en verdoofden hen allen”.

Het is dan donker op de aarde. De onnatuurlijke zonden worden schaamteloos bedreven. De zonde als zonde wordt veracht. De God van de wet en de eis van de wet is door de mens der zonde verworpen.

Toch werpt de avondschemering zijn schaduw nog langer. Dan is het bijna nacht. Daarvan sprak Jezus: "Ik moet werken de werken Desgenen Die Mij gezonden heeft, zolang het dag is; de nacht komt, wanneer niemand werken kan.”

De nacht zal komen. "Maar indien iemand in den nacht wandelt, zo stoot hij zich, overmits het licht in hem niet is.” Hoe zal het dan zijn? De apostel Paulus schreef daarover aan zijn geestelijke zoon Timotheüs. "En weet dit, dat in de laatste dagen ontstaan zullen zware tijden.”

Daarover willen wij nader denken in de avondschemering van het leven. Er is een les te leren. "Daarom zal Ik u alsoo doen, o Israël; omdat Ik u dan dit doen zal, zo schik u, o Israël, om uw God te ontmoeten.”

(wordt vervolgd)

Dirksland,

ds. P. Blok

De avondschemering van het leven

In de avondschemering van een ondergaande wereld beluisteren wij de voetstappen van Sions triomferende Koning. In de avondschemering van eigen leven overdenken wij hoe het was, hoe het leven zich openbaart en hoe het einde komt. "Mijn dagen zijn als een afgaande schaduw, en ik verdor als gras.”

Als in de natuur de zon ondergaat, strekken de schaduwen zich lang uit. Ze leren een levensles. De nacht komt. Hoe zal het dan zijn?

Zien wij de avondschemering in de ondergaande wereld? Zien wij dan de avondschemering in de zichtbare kerk? Zien wij de avondschemering in het leven van de levende kerk? Zien wij de avondschemering in ons persoonlijk leven?

Hoe was het natuurlijk leven in de morgenschemering? Het levenslicht werd geschonken. De levenseigenschappen konden niet verborgen blijven. Hoe was het leven onder het algemene licht van de Gods openbaring? Hoe was het leven onder het licht van de bijzondere Gods openbaring?

Het is ook noodzakelijk om na te denken over het leven van hen, die uit de duisternis van de doodstaat het licht van de genade werd geschonken. "Want God, Die gezegd heeft dat het licht uit de duisternis

zou schijnen, is Degene Die in onze harten geschenen heeft, om te geven verlichting der kennis der heerlijkheid Gods in het aangezicht van Jezus Christus.” "Om hun ogen te openen, en hen te bekeren van de duisternis tot het licht, en van de macht des satans tot God; opdat zij vergeving der zonden ontvangen, en een erfdeel onder de geheiligden, door het geloof in Mij.” In de avondschemering van het eigen leven vernemenigvuldigen de gedachten zich. Om in de Godsgedachten te mogen inblikken, is het licht van de Heilige Geest onmisbaar.

Dan alleen wordt de ware kennis van God, Zijn Woord en de zaligheid zoals ze is in Christus geleerd. Alle natuurlijke kennis is daartoe onbekwaam. Alle beschouwing doolt in de duisternis.

De les van Jezus aan Nicodémus is duidelijk. "Hetgeen uit het vlees geboren is, dat is vlees; en hetgeen uit den Geest geboren is, dat is geest. Verwonder u niet dat Ik u gezegd heb: Gijlieden moet wederom geboren worden.”

Hoe zal het zijn in de avondschemering van een ondergaande wereld? Hij komt om de aarde te richten. De tekens van Zijn eindgericht zijn aangewezen. Het is het antwoord op de vraag van Zijn verontruste discipelen. "En als Hij op den Olijfberg

Waar blijft de dominee?

"Uw herder en leraar." Sommige ambtsbroeders ondertekenen hun bijdragen in bijvoorbeeld de kerkbode met deze woorden.

Ze zijn ontleend aan Efeze 4:11 waar de apostel Paulus schrijft dat de verheerlijkte Christus gegeven heeft sommigen tot apostelen, en sommigen tot profeten en sommigen tot evangelisten en sommigen tot herders en leraars.

Herder en leraar, pastoraat en prediking. In die volgorde? Het lijkt duidelijk. De predikant moet de gemeente door. Hij moet zijn schapen kennen en dan de kansel op. De conclusie ligt voor de hand: Predikanten die weinig bezoeken bij gemeenteleden afleggen, verzaken hun plicht. Toch zijn daar wat kanttekeningen bij te maken.

De grote verandering die de Reformatie teweegbracht was dat het Woord weer centraal werd gesteld. Dat werd ook zichtbaar in de visie op de kerkelijke ambten. Met name Calvijn heeft sterk het accent gelegd op de prediking van het Woord van God. Dáár moest het in de eredienst om gaan. Zijn principiële uitgangspunt was dat de Heere Jezus de gemeente regeert door Zijn Woord en Geest.

Dat is ook bepalend geweest voor de gereformeerde visie op het ambt van predikant. Hij is (slechts) gereedschap in de hand van Christus. De predikant wordt geroepen om in de naam van zijn Zender Wet en Evangelie, dood en leven te verkondigen aan de gemeente. Predikanten zijn gezanten van Christus. Luister maar: "Zo zijn wij dan gezanten van Christus' wege, alsof God door ons bade, wij bidden u van Christus 'wege: laat u met God verzoenen" (2 Kor 5:20).

Ze zijn net als Johannes de Doper (slechts) een stem, roepende in de woestijn. Gods woorden moeten vertolkt worden, in de zuiverheid van eis en belofte. Eén naam onder de hemel tot zaligheid moet klinken: "Want Dien Die geen zonde gekend heeft, heeft Hij zonde voor ons gemaakt, opdat wij zouden worden rechtvaardigheid Gods in hem" (2 Kor 5:21).

Twee wegen moeten gehóórd worden: "En tot dit volk zult gij zeggen: zo

zegt de HEERE: zie Ik stel voor ulieder aangezicht de weg des levens en de weg des doods" (Jer 21:8).

De drie stukken moeten verkondigd worden, opdat de hoorders bevindelijk zullen weten (HC, vraag 2).

Dit is hun eerste en dit blijft door alle tijden heen hun voornaamste taak. Als een leraar onderwijzen zij de gemeente in de verborgenheden van de Schrift en als een herder weiden zij de kudde van hun gemeente met de staf van het Woord. Luister maar naar het formulier tot bevestiging tot dienaars des Woords: "Want gelijkwijs het werk van een gewone herder is de kudde, die hem bevolen is, te weiden, te leiden, voor te staan en te regeren; alzo gaat het ook toe met deze geestelijke herders, die gesteld zijn over de gemeente, die God roept tot de zaligheid en houdt voor schapen Zijner

Bidden en preken staat bij Brakel voorop. Dat is volgens hem het voornaamste werk van de dienaar van het goddelijk Woord.

weide. Nu is de weide waarmee deze schapen geweid worden niet anders dan de verkondiging des goddelijken Woords, met de aanklevende bediening der gebeden en der sacramenten. Hetzelfde Woord Gods is ook de staf waarmee deze kudde geleid en geregeerd wordt".

Bij Calvijn vinden we in deze lijn ook niet de gedachte dat het leraarschap van een predikant vooral de prediking betreft en het herderschap het pastoraat. Dat is in de breedte van kerkelijk Nederland een principiële misverstand gebleken met heilloze gevolgen. Herder en leraar hebben bij Calvijn beide de taak het Wóórd uit te dragen. De Geneefse hervormer zet dat duidelijk uiteen in de Institutie (Boek IV, hoofdstuk 3).

Gereformeerde kerkorde

Deze gedachten van Calvijn en van ons bevestigingsformulier zijn uiteraard ook terug te vinden in de verschillende gereformeerde kerkordes. Dat kan ook niet anders, want ze zijn

uit de Schrift geput. Daarom beschrijft de onder ons bekende Dordtse Kerkorde in artikel 16 de taak van de dienaren des Woords als volgt: "Der dienaren ambt is, in de gebeden en bediening des Woords aan te houden, de sacramenten uit te reiken, op hun medebroeders, ouderlingen en diakenen, mitsgaders op de gemeenten goede acht te nemen, en ten laatste met de ouderlingen de kerkelijke discipline te oefenen en te bezorgen, dat alles eerlijk en met orde geschiede."

Men kan hierin drie hoofdzaken onderscheiden: het Woord bedienen, de sacramenten bedienen en de tucht over de gemeente oefenen. Deze onderscheiding vinden we ook terug in het bevestigingsformulier. De eerste taak van een predikant die daar wordt genoemd is "dat zij des Heeren Woord, door de Schriften der Profeten en Apostelen geopenbaard, grondig en oprechtelijk aan hun volk zullen voordragen en het toeëigenen, zo in het gemeen als in het bijzonder". Daarbij gaat het er om dat zij verkondigen "de bekering tot God, en de verzoening met Hem door het geloof in Jezus Christus".

Als tweede taak wordt genoemd "De openbare aanroeping van Gods Naam te doen vanwege de gehele gemeente". Als derde opdracht volgt dan de bediening van de sacramenten. Tenslotte wordt genoemd "de gemeente Gods in goede tucht en orde te houden en te regeren."

Vier taken die weloverwogen in een bepaalde volgorde zijn gezet; de bediening van het Woord, het aanroepen van Gods naam, de bediening van de sacramenten en het regeren van de gemeente.

Die volgorde hebben de opstellers van het formulier bewust gekozen. Daarmee hebben zij prioriteiten gesteld. Bij het ambt van predikant staat voor onze gereformeerde vaders de bediening van Woord en Sacramenten voorop. Als vierde en laatste noemen zij: het regeren van de gemeente en het oefenen van tucht.

De praktijk van dit laatste hangt ten nauwste samen met het pastoraat. Tucht oefenen is niet een taak van de predikant alleen, maar een gezamenlijke verantwoordelijkheid met de ouderlingen samen. Waarbij goed bedacht moet worden, dat het woord *tucht* komt van *trekken*. Dat houdt in: vanuit het Woord duidelijk onderwijzen, welke grenzen God trekt tussen goed en kwaad en dat men de zondaar bij grensoverschrijdende opvat-

tingen of gedragingen wil terugtrekken. Met woorden allereerst en ook met daden, als het eerste niet baat. Het woord *tucht* mag dus niet alleen opgevat mag worden in de zin van "strafmaatregelen nemen", maar moet genomen worden in de oorspronkelijke betekenis: "heilzaam trekken, opvoeden". Daar ligt een link naar het persoonlijke pastoraat.

Bidden en preken

In die lijn spreekt ook Wilhelmus à Brakel. Hij onderscheidt zes taken van een predikant: Bidden, preken, catechiseren, visiteren, sacramenten bedienen en censuur oefenen. Die volgorde is niet zonder reden zo gekozen.

Bidden en preken staat bij Brakel voorop. Dat is volgens hem het voornaamste werk van de dienaar van het goddelijk Woord. Daarin onderscheidt de predikant zich ook van de andere ambtsdragers; de ouderlingen en diakenen. De bijzondere last van een predikant is het verkondigen van Gods Woord en het bedienen van de sacramenten.

Opvallend is dat Brakel het visiteren - dat wil zeggen het bezoeken van de leden thuis, voor het bedienen van de sacramenten- noemt. De verklaring daarvoor is dat deze Nadere Reformator een vurig pleitbezorger was van

huisbezoek bij alle leden in de dagen die voorafgaan aan het Heilig Avondmaal. Huisbezoek en avondmaalsbediening waren bij hem onlosmakelijk aan elkaar verbonden. Dat stempelde ook de inhoud van de gesprekken tijdens de huisbezoeken. We komen daar in een van de volgende artikelen nog op terug.

Prediking is pastoraat

Samenvattend kan dus worden gesteld dat zowel bij de Reformatoren als bij de Nadere Reformatoren de bediening van het Woord en van de sacramenten voorop staan bij de taak van een predikant. Dat mag niet in het gedrang komen.

Daarmee onderwijst, vermaant, vertroost en leidt de dienaar de gemeentelieden. "Prediking is het voornaamste middel voor een predikant in het pastoraat aan de gemeente. Zo behandelt hij de hem toebetrouwde kudde", schrijft professor G. Wisse. Een les die veel misverstanden kan wegnemen.

Pastoraat is niet in de eerste plaats: mensen bezoeken. Prediking is voluit pastoraat. De prediker is herder en de herder is prediker.

(wordt vervolgd)

Klaaswaal, ds. G. J. van Aalst

God doet als vrouwen aanbidden. Bovennatuurlijk!"

Overal in het land worden ook praisevonden belegd. De Evangelische Omroep beschikte twintig jaar lang over de Ronduit Praiseband. Tal van evangelische kerken, maar ook verenigingen in reformatorische kerken zijn aan de slag gegaan met 'worship' en 'praise'. En dat alles met een beroep op de Bijbel.

Grootheid

Dat Gods Naam geprezen en aangebeden moet worden, is bijbels. In vele psalmen wordt Gods grootheid bezongen. In andere psalmen wordt Hij aangebeden als de Schepper en Onderhouder van alle dingen. De dichter van Psalm 34 roept op: "Maakt den Heere met mij groot", terwijl in Psalm 69:31 Gods Naam met dankzegging wordt grootgemaakt. Het aanbidden van God heeft ook een plaats in ons psalmboek gekregen. "Komt, laat ons aanbidden", zo lezen we in Psalm 95:6. "Aanbidt den Heere", zo luidt de oproep in zowel Psalm 29 als 96.

Toch voldoen de bijbelse psalmen voor velen niet aan hun behoefte God te aanbidden. Waarom niet? Volgens de Middelburgse internetpublicist A. P. Geelhoed is het bijbelse begrip aanbidding iets anders dan wat de evangelische beweging ermee bedoelt. In de Bijbel betekent aanbidding het erkennen van God. Een vrucht daarvan is gehoorzaamheid aan God, in onderworpenheid aan Zijn Woord.

Vanuit de pinksterbeweging lijkt aanbidding veel meer gericht te zijn op het ervaren van God. Door het zingen van aanbiddingsliederen, met een uitgekende muziekkeuze, worden mensen in een soort vervoering gebracht. Ze laten zich meenemen op de muziek, met de bedoeling zo Gods liefde door zich te voelen stromen. Vaak zie je dat al aan de lichaamshouding als een aanbiddingslied wordt gezongen. De ogen gaan dicht, het gezicht een beetje omhoog, het gelaat straalt, de handen worden opgestoken of opgehouden.

Aanbidding, aldus Geelhoed, gaat op deze manier op in emotie. "Deze houding past uitstekend bij de mystieke wijze van aanbidding, maar niet bij de bijbelse betekenis ervan."

Als een arend

Dat de evangelische 'worship' sterk leunt op het gevoel, blijkt uit de

23

Evangelisch

In een aantal artikelen maken we kennis met de evangelische beweging. In het vorige artikel stonden we inhoudelijk stil bij met name de Opwekkingsliederen. Nog één keer staan we stil bij de liedcultuur in de evangelische beweging. We richten ons nu op de zogeheten aanbiddingsmuziek (praise) en meer in het algemeen op gospelmuziek.

We hebben gezien dat de Opwekkingsliederen ontstonden vanuit een behoefte om door middel van liederen en muziek God te aanbidden. Deze behoefte was er niet alleen in Nederland. In het buitenland, met name in de Verenigde Staten, bestond dit soort muziek al langer. Meestal krijgt het de naam 'worship'

(God aanbidden) en 'praise' (God prijzen).

Sinds enkele tientallen jaren heeft deze muzieksoort enorm om zich heen gegrepen. Worship, aanbidding is een sleutelwoord geworden binnen de evangelische liedcultuur. In een artikel hierover was de volgende zin te lezen: Er is een complete 'aanbiddingscultuur' ontstaan. Zo zijn er aanbiddingsdiensten, aanbiddingsleiders en aanbiddingsscholen. Eva, de vrouwenbeweging van de EO, heeft inmiddels een eigen vrouwenaanbidding ("Women worship") opgezet. "Zet 1000 vrouwen bij elkaar om God te aanbidden, dan wordt het een hemels engelenkoor", aldus EO-worshipleidster Jeannette van der Sluis-Coppoolse. "Het is enorm wat

Opwekkingsliederen. Een heel populair Opwekkingslied luidt: "Heer, ik kom tot U, Neem mijn hart, verander mij.

Als ik u ontmoet, vind ik rust bij U...". Het refrein luidt: "Houd mij vast, laat Uw liefde stromen.

Houd mij vast, heel dicht bij Uw hart. Ik voel Uw kracht en stijg op als een arend. Dan zweef ik op de wind, gedragen door Uw Geest en de kracht van Uw liefde."

Bij dit lied hoort een emotionele melodie die zachtjes wordt gespeeld. Woorden als 'houd', 'stromen' en 'arend' worden spelend gezongen, waardoor er een rustgevend gevoel wordt opgewekt.

Al deze gevoelens opgeteld heet: het ervaren van Gods liefde. Bij het lied staat de tekstverwijzing naar Kolossenzen 3:10: "En aangedaan hebt de nieuwe mens die vernieuwd wordt tot kennis, naar het evenbeeld Desgenen Die hem geschapen heeft." Ik moet eerlijk zeggen dat ik dat niet begrijp.

Het bewuste opwekkingslied past ondertussen heel goed bij de ervaringscultuur waarin we leven. Het gaat in het lied niet om zonde en genade, schuld en verzoening, Adam en Christus, maar om rust, liefde en kracht. Over trots en twijfel wordt ook gezongen, dat is waar. Maar binnen het kader van het lied én binnen het geheel van de Opwekkingsbundel blijkt niet dat hiermee onze gevallen staat voor God wordt beleden. Maar zonder de beleving van zonde en genade blijven de mooiste woorden in algemeenheden steken. Ze geven mensen misschien een gelukkig gevoel, maar ten diepste laat het leeg van wat nodig is op reis naar de eeuwigheid.

Ook de liederen waarin Gods Naam geprezen wordt, doen een sterk beroep op het gevoel van de zanger. Een van de bekendste is het lied: "Heer' ik prijs Uw grote Naam. Heel mijn hart wil ik u geven, want U bent de weg gegaan, die mij redding gaf ten leven. U daalde neer van Uw troon, om mens te zijn, van de stal naar het kruis, droeg U mijn pijn...".

Ook in dit lied gaat het niet over schuld en verzoening, maar over de pijn die mensen voelen. Pijn kun je zo breed mogelijk invullen. Het past allemaal bij zo'n lied. Zo zingend krijg je een gevoel van begrip, liefde en steun.

Muziekkeuze

De inhoud van de liederen en de muziekkeuze worden in de evangelische worshipcultuur heel nauwkeurig

op elkaar afgestemd. Dat geldt in het algemeen voor alle muziek uit evangelische hoek. Muziek krijgt er sowieso veel ruimte. Tijdens de EO-Jongerendag bijvoorbeeld krijgen de verschillende bands meer tijd om hun concert te geven dan de sprekers voor hun toespraken. Waarom? Muziek is eenvoudig bijna niet meer weg te denken uit het leven van de moderne mens.

Evangelische organisaties proberen over het algemeen zo nauw mogelijk aan te sluiten bij wat er leeft in deze tijd. Het is beslist niet zo dat er zomaar een muziekje wordt bedacht bij een lied. Er wordt juist bijzonder veel energie gestoken in het componeren van aansprekende muziek. Gaat het de jongeren wel om de tekst van de liederen of om de muziek en de sfeer die het oproept? Evangelische muziekmakers weten allemaal het antwoord: Het draait voornamelijk om de muziek.

Welke muziek is voor jongeren aansprekend? Evangelische organisaties weten heel goed welke muziek christelijke jongeren beluisteren. Helaas kijkt dat weinig af van wat onchristelijke jongeren graag horen. Alle vormen van popmuziek zijn zeer populair, ook onder de reformatorische jeugd. Al deze muzieksoorten zijn inmiddels door evangelische bands overgenomen om de boodschap ten gehore te brengen.

Maar zonder de beleving van zonde en genade blijven de mooiste woorden in algemeenheden steken. Ze geven mensen misschien een gelukkig gevoel, maar ten diepste laat het leeg van wat nodig is op reis naar de eeuwigheid.

We komen hiermee op het heel brede terrein van de gospelmuziek. We gaan daar niet diep op in, in andere media is er uitvoerig over geschreven.

Puur werelds

Wie zich wat meer verdiept in gospelmuziek komt maar tot één conclusie: de meeste gospelmuziek is in feite popmuziek met teksten die een christelijk karakter hebben. De voorbeelden om deze conclusie te illustreren zijn talrijk. We nemen slechts enkele zinsneden over hoe gospelbands zichzelf presenteren. We denken aan de groep die zichzelf een "power-

pop-punk-rockband" noemt. Of aan een "powerhouse pop/rock trio" die zelfs in kerkdiensten speelt. Een andere groep kwam naar Nederland om een "vette rockshow" te geven. De Engelse worshipleider Chris Tomlin maakt "poppy praise" en probeert zo het gat te dichten tussen kerkmuziek en populaire muziek.

Toen zangeres Nicole C. Mullen tijdens een EO-Jongerendag optrad, presenteerde de omroep haar op een veelzeggende manier: "Ze levert een behoorlijk onweerstaanbaar potje popmuziek af." De jonge Amerikaanse zangeres Stacie Orrico deed in 2001 de harten van de duizenden bezoekers van de EO-Jongerendag sneller kloppen. Met haar muziek sluit ze "perfect" aan bij de huidige trends in de popmuziek, prees de EO haar.

De zeer populaire Amerikaanse gospelartiest Michael W. Smith gaf in een interview met het RD toe dat het verschil tussen gospelmuziek en popmuziek erg klein is. En ondertussen luistert een derde van de refo-jeugd naar gospelmuziek, zo bleek uit een onderzoek van het RD.

Veel gospelzangers vinden het een prestatie als hun opnames worden uitgegeven door een seculiere platenmaatschappij. Als een nummer doordringt tot de bestverkochte in het land (de zogenaamde hitlijsten) zijn ze de koning te rijk. Steevast staat zo iets bij de presentatie van de band vermeld. Om dat te bereiken laten gospelzangers zich vaak adviseren door populaire wereldse muzikanten. Zij weten immers wat het publiek wil.

Spring

Tijdens de EO-Jongerendag in 2001 trad ook de vierkoppige jongensband True Vibe op. Voor zijn eerste cd werkte de groep samen met "grote namen uit de popmuziek." Ondanks -of dankzij?- deze vriendschap met de wereld, zongen ze: "God is aan je zijde, als je je down voelt, geniet van je leven. Kun je de vreugde voelen? Doet het je niet springen? Spring, spring, spring, spring, spring, spring!"

Tijdens een andere EO-Jongerendag trad de Engelse groep The World Wide Message Tribe op. "Het volk van God gaat lawaai maken", zo leidden ze hun oorverdovende concert in. Is het te scherp als we dit alles Godonterend noemen?

Eigenlijk is het onvoorstelbaar dat Gods heilig Woord en puur wereldse

muzieksoorten voor het gevoel van veel gospelartiesten én hun hoorders zo naadloos op elkaar aansluiten. Aan de ene kant gaan tienduizenden jongeren in discotheken totaal uit hun dak door opzweepende dance-muziek. En dan geeft Tony Foxx - zijn werkelijke naam is Anthonie Vos - een interview met de EO ter gelegenheid van zijn eerste dance-cd die hij op de markt heeft gebracht. Uit het interview blijkt dat Tony hulpkoster en hulporganist is in de Nederlands Gereformeerde Kerk waar hij belijdenis deed. Volgens hem is het gebed een "dagelijks gebeuren. Ik ervaar het als een open telefoonlijn." En: "Jezus is Degene Die mij aanstuurt in mijn leven." Maar dit gaat samen met zijn liefde voor dance-muziek. Het lijkt wel of de woorden die de Heilige Geest Jakobus liet optekenen achterhaald zijn in de wereld van de gospelmuziek. En toch blijven die woorden staan en zullen ze nooit veranderen: "Zo wie dan een vriend der wereld wil zijn, die wordt een vijand Gods gesteld" (Jak 4:4b). En ook de waarschuwing van Judas zal nooit uit de Bijbel gehaald kunnen worden: "En haat ook de rok die van het vlees bevlekt is" (Jud: 23).

Vorm

Vaak wordt het argument genoemd dat gospelartiesten weliswaar wereldse vormen gebruiken, maar die christelijk invullen. Op die manier bereiken ze een groot publiek met een christelijke boodschap. Het psalmgezing zal een wereldse jongere niet aanspreken, gospels teksten op herkenbare muziek wel.

We willen enkele kanttekeningen zetten bij deze gedachtegang.

Is er een bijbelse grond om wereldse vormen over te nemen? Heeft de Heere aan Israël ooit de raad gegeven om de afgodentempels in Kanaän om te bouwen tot een huis Gods? Noemde de Heere het dansen en springen van de afgodendienaars een vorm die je kunt overnemen en christelijk kunt invullen?

Niet alleen de inhoud, maar ook de vormen die we in de Bijbel aantreffen, staan haaks op wat de wereld gewend is. Wij liggen, met de wereld, in het boze. Ons hart trekt veel meer naar een wereldse boodschap dan naar de boodschap van Gods Woord. En ons zondige vlees trekt veel meer naar een wereldse vorm, dan naar de eenvoud van Gods Woord. Daarom is het zo verkeerd om wereldse vormen over te nemen. Ze spelen in op onze zon-

dige verlangens. Kerkelijke jongeren zullen daardoor gewend raken aan wereldse vormen. En worden buitenkerkelijke jongeren echt bereikt met gospelmuziek?

We vragen ons ook af of de wereldse vormen van de gospelmuziek echt worden ingevuld met een bijbelse boodschap. Vaak zijn de teksten van gospelzangers nogal algemeen. Ze zingen over liefde en trouw, over gevaar en veiligheid.

Wanneer een boodschap gezongen wordt die echt naar de Bijbel verwijst, stuiten we telkens opnieuw op de bedrieglijke leer van de algemene verzoening. Ik ken werkelijk geen gospels tekst met een voluit reformatische boodschap. De populaire Nederlandse gospelzanger Gerald Troost zingt het zo: "Kon jij maar zien wat ik

zie, kon jij maar voelen wat mij raakt; je bent door Hem gemaakt; Je bent voor Hem bedoeld; Jezus houdt van jou!" En: "Je bent een wonder; je bent bijzonder; je bent een parel in Gods hand; Hij geeft de liefde o waar naar jij verlangt; door al jouw tranen heen; laat Hij jou nooit alleen; Geef Hem de ruimte in je pijn; Hij wil als een Vader voor je zijn. Je bent een parel."

Het is te begrijpen dat zo'n tekst sterk op het gevoel van jongeren werkt. Jongeren zullen zich door zo'n tekst gesteund weten. Maar is het een eerlijke, bijbelse boodschap waarmee Gerald Troost en zijn collega's zijn hoorders troost? Helaas, nee.

(wordt vervolgd)

Middelburg,

ds. J.M.D. de Heer

BOEKENNIUWS

"Gods hand over de burg - De burg gebouwd", door W.M. Sturm; uitg. kerkenraad gereformeerde gemeente Middelburg-Centrum, 263 blz., € 21,50 .

De Zeeuwse stad Middelburg heeft een rijke geschiedenis. Er is een bloeiperiode geweest in maatschappelijk opzicht. De geschiedenis ligt als het ware voor het oprapen in deze historische stad. Ook voor de kerk in Middelburg kan gesproken worden over een rijke geschiedenis. Dit wordt duidelijk uit het boek "Gods hand over de burg" W.M. Sturm, gemeentelid van Middelburg-Centrum, onderzocht de geschiedenis van de gemeente. Hij beschrijft ook de voorgeschiedenis vanaf de tijd van de Reformatie.

In de zestiende eeuw (1581) werd de synode van Middelburg gehouden. Deze vergadering was belangrijk ter voorbereiding van de bekende Dordtse Synode. Vele predikanten mochten in de tijd van de Nadere Reformatie de stad dienen. Onder hen was de bekende ds. Smijtegelt. Er was een geestelijke bloeitijd. Na deze periode verarmde het godsdienstige leven.

Kort nadat de Afscheiding had plaatsgevonden, ontstond er een groepje afscheidenen in Middelburg. Hier liggen

de wortels van de gereformeerde gemeente van Middelburg. De predikanten H.J. Budding, P. van Dijke, en D. Janse hebben de gemeente gediend. Ook de oefenaars F. Braam en P. Ingelse hebben in de gemeente hun werk mogen doen. Bekende, maar ook veel onbekende geschiedenissen zijn in "Gods hand over de burg" te vinden. De heer Sturm heeft veel bronnenonderzoek gedaan en is daarbij nauwkeurig te werk gegaan. Hij heeft niet alleen de hoofdlijnen van de geschiedenis van de gemeente weergegeven. Ook is het zeer waardevol dat het geestelijke leven op duidelijke wijze naar voren komt. De Heere heeft gewerkt in Middelburg. Hij heeft Zijn kinderen willen trekken en willen onderwijzen in de weg der zaligheid. Dat werk van de Heere blijkt uit de vele citaten uit brieven van Gods volk. Dit geeft een meerwaarde aan het boek.

De verleiding is groot om uit veel brieven te citeren. Slechts één citaat van diaken Lantsheer, die in 1899 overleed: "Dit alles dreef mij uit tot naauw onderzoek, of ik waarlijk genade had, want aan de ene zijde kon ik het niet ontkenne of de Heere had iets gedaan en aan de andere zijde had ik geen genoegzame grond om het voor waarheid te houden dat ik genade had. Las ik Smijtegelt, dan had ik hope en bevond in mij kenteekenen.

Maar las ik Van der Groe, dan was alles bedrog des satans”

Ook lezen we van doorbrekend werk des Heeren. De opgenomen citaten zijn onderwijzend, maar kunnen in het te verschijnen tweede deel wellicht in een iets groter lettertype worden weergegeven. Dit eerste deel behandelt de periode van 1517-1918. Het tweede deel, dat Deo Volente nog zal verschijnen, draagt de ondertitel “De burg bewaard” en gaat over de periode 1919-heden. De heer Sturm heeft een waardevol, goed leesbaar boek geschreven. We zien uit naar het tweede deel.

Bij het lezen van “De burg gebouwd” bleef voor mij één vraag onbeantwoord. Is Middelburg nu de moedergemeente van Aagtekerke, of is Aagtekerke de moedergemeente van Middelburg? De heer Sturm beweert het eerste. Er zijn echter ook goede argumenten te noemen voor het tweede. Moeder en dochter kunnen niet beiden als geboortjaar 1836 hebben.... Wie ook moeder of dochter is, voor beide plaatsen geldt dat de Heere er Zijn Kerk heeft gebouwd.

(Bij bestelling kan de prijs van 21,50 (17,50 + 4,00 verzendkosten) worden overgemaakt op rek. nr. 38 53 23 115 t.n.v. ger. gemeente Middelburg-C.

Vermeld bij uw betaling uw naam en adres. Het boek wordt dan naar u opgestuurd.

U kunt ook voor € 17,50 het boek afhalen bij de auteur: W.M. Sturm, Kruisweg 14,

*4335 CT Middelburg,
0118-623923,
wmsturm@kliksafe.nl)*

Lisse,

ds. C. Neele

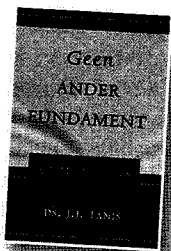
Ds. J.J. Tanis, Geen ander fundament.

Uitg. Den Hertog - Houten;

ISBN 978 90 331 2141 8;

166 pag., € 14,90.

Ieder jaar in de maanden november en december verschijnen er meditatiebundels. Deze keer ook van broeder Tanis uit Kampen. Een bundel waarin rekening wordt gehouden met het kerkelijk jaar. Duidelijk komt gedurig weer naar voren hoe God een mens bekeert. Maar ook hoe dit plaats vindt, zoals een van de Erskines heeft geschreven: ‘De Heilige Geest overtuigt een zondaar net zo lang, tot er voor hem niets anders overblijft, dan de toevlucht tot Christus te nemen.’ Zo lezen we op blz. 20: ‘Als God een mens bekeert, is het niet terstond licht. Een zondaar wordt in de waarachtige

ge bekering van dood levend gemaakt. O, hoe donker en bang is het als Gods wet, in de overtuiging door de Heilige Geest alle licht ontnemt! Maar er wordt ook duidelijk heen gewezen naar Hem, Die in de kribbe lag, gehuld in doeken, maar ook onthuld, naakt aan het kruis. Zondaren worden opgeroepen tot bekering, de ernst van het onbekeerd zijn en blijven wordt sterk benadrukt. Ik wil het kopen en lezen van dit boek hartelijk aanbevelen.

Nieuwerkerk,

ds. A.J. Gunst

“Johannes Calvijn, zijn leven, zijn werk”, Willem Balke, Jan C. Klok en Willem van ’t Spijker; uitg. Kok, Kampen; ISBN 978 90 435 1575 7; 415 blz.; € 35,-.

Dit nieuwe werk over Calvijn valt allereerst op door het grote A4-formaat. Prof. W. van ’t Spijker schreef het hoofddeel van de tekst. Hij biedt een levensbeschrijving van Calvijn en een beknopt overzicht van zijn theologie.

Deze studie biedt het gerijpte resultaat van een omgang van vele jaren met de geestelijke erfenis van de reformator van Geneve. Prof. Van ’t Spijker schrijft helder, evenwichtig en met een duidelijk invloend vermogen. Dat blijkt bij voorbeeld in hoofdstuk 3, dat handelt over de plotse bekering van Calvijn, de ‘subita conversio’. Hij gaat niet mee met kerkhistorici die deze bekering reduceren tot zijn aansluiting bij de evangelische vernieuwingsbeweging van Meaux, die de idealen van Erasmus deelde. Van ’t Spijker zegt in het licht van het “Commentaar op de Psalmen”, dat het niet alleen om een resolute verandering ging, maar ook “om een onverwachte, genadige bekering, die te herleiden was tot het genadige ingrijpen van God zelf zoals dat ook Paulus ten deel viel”.

De hoofdtekst wordt afgewisseld en nader toegelicht met een dertigtal excursen. Daarin gaan deskundigen uit binnen- en buitenland nader in op een aantal onderwerpen. Prof. W. Balke nam er veertien voor zijn rekening. De veelzijdigheid en de invloed van de hervormer op allerlei gebied wordt door deze excursen nadrukkelijk onderstreept. De lezer ontvangt zo een dwarsdoorsnede van het huidige Calvijnonderzoek.

Aan Calvijn als uitlegger van de Schrift, is in dit boek een afzonderlijk, blauw

gekleurd katern van 55 bladzijden gewijd! Van de groep buitenlandse auteurs noem ik de Leuvense oud-hoogleraar J.F. Gilmont die een boeiende poging waagt om de bibliotheek van Calvijn te reconstrueren.. Dat lukt hem, tot op een bepaalde hoogte. Een illustratie maakt duidelijk, dat Calvijn met name de kerkvaders Augustinus, Origenes, Irenaeus en Chrysostomus op waarde wist te schatten.

De typografische vormgeving van dit boek is af! Dr. M. de Kroon droeg zorg voor treffende uitspraken van Calvijn, die de marge van vele bladzijden sieren. Niet minder dan 252 illustraties werden in de tekst opgenomen. Daaronder bevinden zich prachtige portretten in kleur, waaronder een drietal van Theodorus Beza. Jammer, dat de overname van het portret van Melanchthon van de band van een boek van prof. W.J. Kooiman niet echt gelukt is. Maar dat is dan ook het enige vlekje dat ik kan bespeuren. Het geheel wordt afgerond met een stel registers, waarbij een zakenregister niet ontbreekt. Dit boek zouden we om meerdere redenen een vorstelijke Calvijnuitgave kunnen noemen. Bij mijn weten verscheen er in het Nederlandse taalgebied niet eerder een werk met een dergelijke inhoud en uitstraling.

Waarde,

ds. M. Golverdingen

W. Visser, Vasten en bidden.

Uitg. De Groot Goudriaan - Kampen;

ISBN 978-90-8865-015-4,

143 pag., € 14,50.

Het is niet verkeerd om in deze tijd van wereldwijde recessie, een tijd waarin we geroepen worden allemaal een stapje terug te doen, eens na te denken over vasten en bidden. Om met geheel ons leven de sleur van de dag te doorbreken en met ernst en eerbied ons voor Hem af te zonderen. Kent onze dag zulke momenten? Het is van belang om ons van tijd tot tijd af te zonderen voor de Heere. Momenten waarop we “loskomen van de modder van de wereld.” Het waren maar geen vanzelfsprekende tussendoortjes bij Daniël wanneer hij drie keer op een dag zijn knieën boog voor het geopende venster richting Jeruzalem. Van de hand van ouderling W. Visser uit Nunspeet verscheen een belangwekkend boekje onder de titel *Vasten en bidden*. Hierin vraagt hij aandacht voor het vasten en bidden. Voor alles is het vasten volgens schrijver “jzelf verootmoedigen,

je zonde en schuld inleven en jezelf uitleveren aan de Heere. Jezelf als het ware voor de Heere neerleggen en overgeven." We kunnen ons van harte vinden in de opmerking van de auteur dat het gaat om "een ootmoedige gesteldheid van je innerlijk." Alleen die houding is de Heere aangenaam. Dan is vasten geen verdienstelijk werk voor God, maar een blijk van erkenning, verootmoediging en vernedering voor de Heere.

Naast de Bijbelse gegevens over vasten en bidden gaat de auteur ook na wat de kerkgeschiedenis ons over dit onderwerp leert. Het blijkt dat onder andere Calvijn in zijn *Institutie* zeer behartigenswaardige woorden wijdt aan het vasten. Verder refereert Visser aan enkele mannen van de Nadere Reformatie, onder wie vader en zoon á Brakel, Teellinck en Voetius, en hun geschriften.

Dat deze publicatie niet geruisloos aan de aandacht is voorbij gegaan, blijkt uit de artikelen die er over verschenen zijn. Terecht merkte ds. M. A. Kempeneers, christelijke gereformeerd predikant te Elburg, in het *Reformatorisch Dagblad* op "dat de geringe aandacht voor het vasten in de gereformeerde gezindte een symp-

toom is van ons onafhankelijk leven. Wij zijn, ook als gereformeerde gezindte, materialistisch en zelfgenoegzaam geworden." Het belang van het onderwerp moge duidelijk zijn. Sluit je pc en mobiel eens af en laat de krant en de tijdschriften eens liggen. Open het Woord en wees stil voor God in alle nederigheid en eerbied. Iedere dag, in het bijzonder Gods dag als een bede- en vastendag bij uitstek, heeft daar toch wel een of meerdere momenten voor? Onderzoek uzelf voor God of het wél is op weg en reis naar de eeuwigheid. En dan achter dé Bidder aan zoals vertolkt in het gedicht "Gij badt op enen berg alleen" van Guido Gezelle, dat is opgenomen in *Vasten en bidden*.

Gezien het belang van de beschreven onderwerpen (onder andere ook: onze gebedshouding, waarom zouden we eigenlijk bidden, God en gebedsbelemmeringen en waarom hoort Hij niet?) en de leesbaarheid zou ik dit boekje van harte willen aanbevelen. Een aanrader voor bespreking op bijvoorbeeld catechisatie of verenigingen.

Kampen,

ds. J.J. Tanis

Januari

*Is 't jaar en d'eeuw al heengegaan?
Met schaamt en smart
denk ik daaraan,
Welaan, mijn ziel,
begin met vreugd
de nieuwe eeuw
met nieuwe deugd.
Almachtig God,
schem toch in mij een reine ziel
en voeg daarbij een vaste geest,
dat ik niet weer
tot zond' en vorig leven keer.*

Sara Nevius

KERKNIEUWS

■ BEROEPINGSWERK BEDANKT

Voor Beekbergen:
ds. D. de Wit te Rijssen-West;
Voor Berkenwoude:
ds. A.J. Gunst te Nieuwerkerk.

■ DOVENDIENST TE MOERKAPELLE

Op **zaterdag 24 januari** hoopt ds. R. Boogaard voor te gaan in een aangepas-

te kerkdienst voor doven en slechthorenden in het kerkgebouw van de Geref. Gemeente te Moerkapelle, Kerkstraat 14. Aanvang: 15.00 uur. Ook horenden zijn hartelijk welkom.

■ MUTATIE KERKELIJK JAARBOEK 2008

Pag. 302, **gemeente SCHERPENISSE**.
Predikant: ds. E. Bakker, Langeweg 40,
4694 BN Scherpenisse, tel. 0166-662122.

BERICHTEN

■ HERDENKING 50-JARIG BESTAAN VROUWENVERENIGING TE H.I. AMBACHT

Op **donderdag 5 februari** hoopt de vrouwenvereniging "Bidt en werkt" te H.I. Ambacht haar 50-jarig bestaan te herdenken in een jubileumbijeenkomst,

die gehouden wordt in de Petrakerk van de Geref. Gemeente, Kerkstraat 10. Ds. M. Joosse, die de algehele leiding heeft, zal een referaat houden over "De roeping". Aanvang: 19.30 uur.
Collecte t.b.v. vakantieweken gehandicapt.

■ DISTRICTSAVOND TE WOERDEN

Op **zaterdag 31 januari** organiseert het district Utrecht +16 van de JBG een districtsavond in de Bethlehemkerk van de Geref. Gemeente te Woerden, Oudelandseweg 50. Ds. W. Harinck zal een inleiding houden over: Geestesgaven. Aanvang: 19.45 uur.

■ ZANGAVONDEN

Gorinchem

Op **vrijdag 30 januari** zal er een psalmzangavond gehouden worden in de Grote kerk te Gorinchem met als organist Martin Weststrate. Van deze avond zal een cd-opname gemaakt worden. De netto-opbrengst hiervan en de te houden collecte zijn bestemd voor de Stichting China. Aanvang: 19.30 uur. Sluiting door ds. L Blok.

Poortvliet

De Ring Zeeland van zangverenigingen van de Geref. Gemeenten organiseert op **zaterdag 7 februari** een koor- en samenzangavond in de Hersteld Herv. Kerk te Poortvliet. Hieraan werken mee: het jeugdkoor "Sjaloom" uit Tholen, het gemengd koor "Sursum Corda" uit Krabbendijke en het gemengd koor "De Lofstem" uit Scherpenisse. Collecte t.b.v. Helpende Handen, afd. De Bevelanden, Flakkee/Schouwen/Tholen en Walcheren/Zeeuws-Vlaanderen. Aanvang: 19.30 uur.

■ TOERUSTINGSDAG EVANGELISATIE TE GOUDA

Zaterdag 31 januari houdt de Landelijke Werkgroep Kinderevangelisatie de jaarlijkse contactdag in het kerkgebouw van de Gereformeerde Gemeente (Nieuwe Gouwe Oostzijde 2-b. Deze bijeen-

komst is bedoeld voor alle kerkenraden, evangelisatiecommissies, medewerkers in het kinderevangelisatiewerk en belangstellenden.

Mevr. E. de Jonge-Kleppe uit Krimpen a/d IJssel houdt dan een inleiding over: *"Morele opvoeding/gewetensvorming bij buitenkerkelijke jongeren"*. Mevr. De Jonge is werkzaam bij het Hoornbeek College te Amersfoort en heeft ervaring in het omgaan met en het begeleiden van jongeren via Gevangenzorg Nederland. Zij kan ongetwijfeld toerusting geven voor ons werk met de kinderen.

Na de pauze volgt een groepsbespreking, waarna een plenaire bespreking van het onderwerp volgt met gelegenheid tot vragenstellen aan de inleider en de Landelijke Werkgroep.

Aanvang: 9.30 uur. Na afsluiting om 12.45 uur gezamenlijke lunch. Neemt u zelf uw lunchpakket mee? Voor koffie en thee wordt gezorgd.

Voor informatie: mw. J. Janse, Slaperdijk 21, 3831 SJ Leusden, tel. 033-463 10 36, e-mail: j.janse@kliksafe.nl

■ HELPENDE HANDEN ONDERSTEUNT ALLE MENSEN MET EEN BEPERKING

Helpende Handen gaat het werk verbreden van ondersteuning van mensen met een verstandelijke handicap naar alle mensen met een langdurige of levenslange beperking. Helpende Handen wil een organisatie zijn voor alle mensen met een beperking, in de gereformeerde gezindte.

In de afgelopen 35 jaar heeft Helpende Handen expertise opgebouwd op het gebied van ondersteuning van mensen met een verstandelijke beperking.

In de loop der tijd heeft de vereniging een breder perspectief gekregen op de ontwikkeling van kinderen met een ver-

standelijke handicap, zonder het pastorale aspect te verwaarlozen. Omdat het leven van mensen niet in losse delen te scheiden is, stimuleert Helpende Handen een integrale benadering van mensen met een handicap. Helpende Handen biedt daarom ondersteuning bij pastoraat en zorgverlening, maar óók als het gaat om onderwijs, werk en inkomen, vrije tijd en het functioneren in het gezin.

Helpende Handen is vooral bekend als organisatie die zich inzet voor verstandelijk gehandicapten en hun naaste. Door veranderende wetgeving wordt duidelijk dat steeds meer mensen afhankelijk zijn van ondersteuning door mantelzorgers en vrijwilligers. Helpende Handen wil mensen met een levenslange beperking, gehandicapten, psychisch zieken en ouderen ondersteunen en adviseren in de zoektocht naar passende hulp.

In de komende beleidsperiode richt Helpende Handen zich actief op de dienstverlening aan mensen met een beperking in de gehele gereformeerde gezindte.

Vereniging Helpende Handen zet zich in voor mensen met een beperking. Zij doet dit vanuit de overtuiging dat alle mensen door God geschapen zijn en daarom een betekenisvolle plaats in kerk en samenleving in moeten kunnen nemen. Helpende Handen heeft 12.000 leden en 1.100 cliënten die worden ondersteund door consultants en 900 vrijwilligers.

Voor alle in dit nummer genoemde toekomstige data geldt:

Indien de Heere wil en wij leven.

KERKDIENTEN

■ ZONDAG 25 JANUARI 2009

Aagtekerke 9.30 (H.D.) en 19.00 uur ds. Tuinier en 14.30 uur leesdienst; Aalburg 14.00 uur ds. L. Blok; Alblasserdam 9.30 en 16.30 uur ds. B. van der Heiden; Almelo 18.30 uur ds. J. Karels; Alphen a/d Rijn 16.30 uur ds. P. Mulder; Amersfoort 9.30 en 16.30 uur ds. Visscher; Apeldoorn 18.00 uur ds. Schot; Arnhem 14.30 uur ds.

Pater; Barendrecht 10.00 en 16.30 uur ds. Terlouw; Barneveld-Zuid 9.30 en 19.00 uur ds. F. Mulder; Beekbergen 10.00 en 19.00 uur ds. Mouw; Benthuizen 9.30 en 18.00 uur ds. A.B. van der Heiden; Berkenwoude 10.00 uur ds. Paul en 19.00 uur ds. P. Mulder; Boskoop 9.30 (H.A.) en 17.00 uur ds. Clements; Brakel 10.00, 14.30 en 18.30 uur ds. Van Belzen; Breda 10.00 en

17.00 uur ds. Meeuse; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 10.00 en 16.30 uur ds. Silfhout; Capelle a/d IJssel-West 10.00 uur ds. Moerkerken; De Valk-Wekerom 9.30 en 19.00 uur leesdienst; Delft 10.00 uur ds. Driessen en 16.30 uur ds. Paul; Dinteloord 10.00 en 18.30 uur stud. IJsselstein; Dirksland 10.00 en 18.00 uur leesdienst; Doetinchem 15.00 uur ds. Schreuder; Dordrecht 10.00 en 17.00 uur ds. Gunst; Drachten 9.30 en 19.00 uur ds. Mijnders; Ede (Nieuwe Kerk, Verl. Maanderweg 33) 19.00 uur ds. Kleppe; Elspeet 10.00 en 18.30 uur ds. Van Manen; Emmeloord 9.30 uur ds. Tanis; Enkhuizen 10.00 en 16.00 uur ds. Heijkamp; Enter 15.00 uur ds. De Wit; Ermelo 9.30 uur ds. Kleppe en 15.00 uur stud. Van Rijswijk; Genemuiden 9.30 en 15.30 uur ds. Van Boven; Goes 9.30, 14.00 en 18.00 uur leesdienst; Gorinchem 10.00 en 16.00 uur leesdienst; Goudswaard 15.00 uur ds. Mondria; 's-Gravenhage 10.00 uur leesdienst en 16.30 uur ds. Driessen; 's-Gravenpolder 9.30 en 18.00 uur ds. Hakvoort en 14.00 uur leesdienst; 's-Gravenzande 9.30 en 15.30 uur (H.D.) ds. Van Krimpen; Groningen 15.30 uur ds. Vogelaar; Haamstede 10.00 uur ds. Van Gelder en 18.30 uur stud. Maljaars; Hardinxveld-Giessendam 9.30 en 18.00 uur ds. L. Blok; Hellevoetsluis 19.00 uur ds. Terlouw; Hendrik-Ido-Ambacht 10.00 en 16.30 uur leesdienst; Herkingen 10.00 en 18.00 uur ds. C. Harinck; Hilversum 10.00 en 17.00 uur ds. Verweij; Hoogvliet 16.00 uur ds. De Waard; Houten 11.00 (doventolk) en 17.00 uur ds. Van der Net; Kampen 9.30 uur leesdienst en 15.00 uur ds. Tanis; Kapelle-Biezeling 9.30 en 18.00 uur ds. Baan en 14.00 uur leesdienst; Klaaswaal 9.30 en 18.00 uur ds. Van Aalst; Kootwijkerbroek 10.00 uur ds. Beens en 19.00 uur leesdienst; Kortgene 19.00 uur ds. Golverdingen; Krabbendijke 14.00 uur stud. G.W.S. Mulder; Krimpen a/d IJssel 9.30 en 16.30 uur leesdienst; Kruijningen 9.30 en 18.00 uur ds. Hoogerland en 14.00 uur leesdienst; Leerdam 19.00 uur ds. Visscher; Leiderdorp 16.00 uur ds. Joosse; Lelystad 9.30 en 16.00 uur ds. Katenberg; Lisse 9.30 (H.A.) en 16.00 uur ds. Neele; Meliskerke 9.30 en 14.30 uur ds. Moens; Melissant 15.00 uur ds. C. Harinck; Middelburg-Centrum 9.30 en 18.30 uur ds. De Heer en 14.00 uur leesdienst; Middelburg-Zuid 9.30, 14.00 en 18.30 uur leesdienst; Middelharnis 9.30 en 18.00 uur ds. P. Blok; Moerkapelle 9.30 (doventolk) en 18.30 uur ds. Joosse; Naaldwijk 19.00 uur ds. De Waard; Nieuw-Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. Vermeij; Nieuwdorp 14.00 uur ds. De Heer en 18.30 uur stud. Bredeweg; Nieuwerkerk Zld 9.30 en 15.30 uur ds. Brugge; Nieuwer ter Aa

19.15 uur ds. Van der Net; Nijkerk (Adres: Melkrijder 15) 9.30 en 18.30 uur stud. Van Rijswijk; Nisse 9.30 en 14.00 uur stud. Bredeweg; Nunspeet 9.30 en 15.00 uur leesdienst; Oosterend-Texel 10.00 en 16.00 uur stud. Boeder; Oosterland 14.30 uur ds. Schipper; Oostkapelle 15.00 uur ds. Tuinier; Opheusden 10.00 en 18.30 uur ds. Pater; Poortugaal 9.30 uur ds. De Waard; Poortvliet 10.00 uur ds. Golverdingen; Puttershoek 18.00 uur ds. Brugge; Rhenen 16.00 uur ds. F. Mulder; Ridderkerk 9.30 en 17.00 uur ds. De Leeuw; Rijssen-Noord 9.30 uur ds. Van Dieren en 14.30 uur leesdienst en 18.30 uur ds. Van Dieren; Rijssen-West 9.30 en 18.30 uur ds. De Wit; Rijssen-Zuid 9.30 en 18.30 uur ds. Schreuder en 14.30 uur leesdienst; Rotterdam-Alexanderpolder 18.00 uur ds. W.J. Karels; Rotterdam-Centrum 10.00 en 17.00 uur ds. Veenendaal; Rotterdam-IJsselmonde 9.30 en 15.00 uur ds. W.J. Karels; Rotterdam-Zuidwijk 14.30 uur ds. De Leeuw; Scherpenisse 9.30 en 18.30 uur ds. Bakker en 14.00 uur leesdienst; Scherpenzeel 10.00 en 18.30 uur ds. Verschuure; Scheveningen 10.00 en 17.00 uur ds. Boogaard; Sint Annaland 14.30 uur ds. Golverdingen; Sint Philipsland 15.00 uur stud. IJsselstein; Sliedrecht (Middeldiepstraat 31) 12.00 en 19.00 uur ds. Karens; Spijkenisse 10.00 en 15.30 uur stud. Maljaars; Stad aan 't Haringvliet 14.30 uur ds. Bakker; Stolwijk 10.00 en 19.00 uur leesdienst; Terneuzen 15.00 uur ds. Van Gelder; Terwolde-De Vecht 9.30 en 14.30 uur ds. Schot; Tholen 10.00 en 18.30 uur ds. De Jongste en 14.30 uur leesdienst; Tricht-Geldermalsen 10.00 en 18.30 uur ds. Labee; Uddel 10.00 en 18.30 uur leesdienst; Utrecht 16.00 uur ds. Labee; Veen 9.30 en 18.00 uur ds. Melis; Veenendaal 9.30 en 16.30 uur leesdienst; Vlaardingen 19.00 uur ds. Silfhout; Vlissingen 9.30 en 16.00 uur ds. Vreugdenhil; Waarde 9.30, 14.00 en 18.00 uur leesdienst; Wageningen 10.00 en 18.30 uur

leesdienst; Werkendam 10.00 en 18.00 uur leesdienst; Westkapelle 18.30 uur ds. Van Gelder; Westzaan 18.45 uur ds. Kattenberg; Wierden 9.30 uur ds. J. Karels; Woerden 10.00 en 18.30 uur ds. W. Harinck; Wolphaartsdijk 9.30 en 18.00 uur stud. G.W.S. Mulder en 14.00 uur ds. Hakvoort; Yerseke 9.30 en 14.00 uur leesdienst en 18.00 uur ds. Van der Poel; Zeist 10.00 en 18.30 uur ds. Van Ekeveld; Zoetermeer 16.00 uur ds. W. Harinck; Zwijndrecht 9.30 en 16.30 uur leesdienst; Zwolle 9.30 en 19.00 uur ds. Vogelaar.

■ DINSdag 27 JANUARI 2009

Drachten 19.30 uur ds. Pater; Naaldwijk 19.45 uur ds. Van Aalst; Sint Philipsland 19.30 uur ds. Van Krimpen.

■ WOENSDAG 28 JANUARI 2009

Andijk 19.30 uur ds. Van der Net; Beekbergen 19.30 uur ds. Van Dieren; Delft 19.30 uur ds. B. van der Heiden; Dordrecht 19.45 uur ds. Brugge; Elspeet 19.30 uur ds. Van Manen; Hardinxveld-Giessendam 19.30 uur ds. W.J. Karels; Helvoetsluis 19.30 uur ds. De Leeuw; Herkingen 19.30 uur ds. De Heer; Hilversum 19.45 uur ds. F. Mulder; Hoofddorp 19.30 uur ds. Veenendaal; Kamperland 19.30 uur ds. Hakvoort; Ooltgensplaat 19.30 uur ds. Schipper; Rijssen-Zuid 19.30 uur ds. Schreuder; Rotterdam-Alexanderpolder 19.30 uur ds. De Waard; Rotterdam-Zuidwijk 19.45 uur ds. Vermeij; Spijkenis-

se 19.45 uur ds. De Jongste; Veen 19.30 uur ds. Melis; Veenendaal 19.30 uur ds. Van Belzen; Vlaardingen 19.30 uur ds. Hoogerland; Werkendam 19.30 uur ds. Karens; Zeist 19.30 uur ds. Van Ekeveld; Zoetermeer 19.30 uur ds. Silfhout.

■ DONDERDAG 29 JANUARI 2009

Alphen a/d Rijn 19.30 uur ds. Van Belzen; Bodegraven 19.30 uur ds. Verweij; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 19.45 uur ds. Silfhout; Capelle a/d IJssel-West 19.45 uur ds. Mondria; Hoogvliet 19.45 uur ds. Van Ekeveld; Leerdam 19.30 uur ds. Baan; Nieuwe Tonge 19.30 uur ds. L. Blok; Puttershoek 19.30 uur ds. Van der Net; Stad aan 't Haringvliet 19.30 uur ds. Hakvoort; Zwolle 19.30 uur ds. Vogelaar.

■ VRIJDAG 30 JANUARI 2009

Middelburg-Centrum 14.30 uur ds. De Heer (huw.bev.); Scherpenzeel 13.30 uur ds. Verschuure (huw.bev.).

■ EVANGELISATIESAMENKOMSTEN

Alkmaar ('t Wuiver 2-a) 10.00 en 16.30 uur ev. G. Baan; Amsterdam (Looiersgracht 70) 10.30 en 17.00 uur ev. J. Krijgsman; Emmen (Prinsesselaan 6-l) 9.30 en 15.30 uur ev. C. van Drunen; Leeuwarden (Achter de Hoven 2-c) 9.30 en 16.00 uur ev. S. de Visser; Merkssem (Oude Barelle 64) 10.00 en 17.00 uur ev. A. van Setten; Tilburg (Offenbachstraat 105) 10.00 en 18.30 uur ev. H.J. van den Boogaart.

ADVERTENTIES

BEGRAFENISVERZORGING KINA
010 - 458 31 12
Rotterdam, Drechtstreek, Krimpenerwaard, Gouda
D.W. Schipper 010-4506626 J. Kooijman 0182-583932
Capelle aan den IJssel Gouda

Begrafenis Verzorging Tollenaar
Voltastraat 21, 4532 LG Terneuzen
Tel. 0115-612554 - **Geen crematies**

PUTTEN (Gld.) t.h. gezell. 4-pers.
stacar. in rustige bosr. omg.
www.vakantiehuis.nl
tel. 0341-552321

Met ontroering heeft de kerkenraad van de Gereformeerde Gemeente te Rotterdam-Centrum kennis genomen van het overlijden van zijn oud-diaken

Pieter Gerrit Fortuin den Hollander

in de leeftijd van 83 jaar.

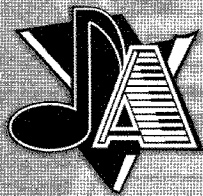
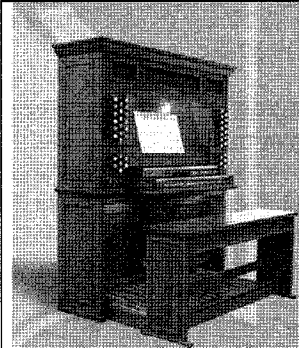
Van januari 1969 tot en met december 1973 heeft hij de gemeente met de hem geschonken gaven, in alle getrouwheid mogen dienen.

De Heere gedenke zijn vrouw, kinderen, kleinkinderen en de verdere familie in dit grote verlies en heilige deze roepstem aan ons aller hart.

Namens de kerkenraad,
J. Blokland, preses
W.J. Schot, scriba

Rotterdam, 15 januari 2009

Orgelcentrum Andante is dealer van
JOHANNUS - MONARKE - CONTENT - EMINENT

**ORGELCENTRUM
ANDANTE**

In onze beide winkels is een ruim assortiment aan bladmuziek in zowel notenschrift als klavarscribo te vinden.

A. van Ostadelaan 35, VEENENDAAL
Tel: 0318 - 505063, Fax: 0318 - 505851

Oranjestraat 6, RIJSSEN
Tel: 0548-515866, info@andanteorgels.nl

u vindt ons ook op www.andanteorgels.nl

DE SPECIALIST IN HUISKAMER- EN KERKORGELS

VAKANTIE IN DE BETUWE:

Voor rust, ruimte en gezelligheid bent u welkom op minicamping **DE VIJVERHOF in OMMEREN** tevens caravanverhuur en vakantiehuis
Voor info: 0344 601973 of www.vijverhof-ommeren.nl

CHRISTELIJKE BEGRAFENISONDERNEMING
G. WEGENAAR

Buurtlaan West 26 tel. 0318-526641
3905 JR Veenendaal www.wegenaar.nl

Wij verzorgen begrafenissen in Veenendaal, Ede, Bennekom, Wageningen, Rhenen e.o.

Wij zoeken leuke gezinnen voor onze **vakantieboerderij** in Achterberg (gem. Rhenen).
Compleet ingericht voor 12 personen.
Voor inlichtingen fam. Veenhof, 0317-617804.

Te huur: luxe **4 pers. stacaravan** (op "De Hofstee") te **Nunspeet**.
V.a.g.v. o.a.: CV, 2 fietsen, magnetron, bakoven enz. Dus het hele jaar goed toeven. Veel privacy. Nette bewoning vereist.
Inl. en reservering: tel. 0111-641843

In het prachtige **Drenthe** t.h. een ruime **7 pers.car.** op camp.
De Wolfskuylen met zwembad en recreatieteam. 3 slp.k. blokhuut en terras. Mooie fietsomg, kano's te huur op de camping.
Ook geschikt voor 2 echtparen.
Tel. 0341-561699

Begrafenisonderneming Treur

E. Treur
Kroostweg 22
3704 ED Zeist
Telefoon 030 - 6924258
www.begrafenisondernemingtreur.nl
Info@begrafenisondernemingtreur.nl

**begrafenisverzorging
Den Hollander**

Begrafenissen in Vlaardingen, Rotterdam, Gouda, Den Haag en omstreken.
Opbaarmogelijkheden in een door u gewenst uitvaartcentrum of thuis met koeling.

Geen crematies.

Mozartlaan 13
3131 ES Vlaardingen
Tel. 010 - 4600509

www.begrafenisverzorgingdenhollander.nl

www.stichtingzorg in3d.nl; Reformatorische vakantie-en weekendopvang voor tieners met ADHD en/of een ASS (ASS: stoornis in het autistisch spectrum).

Telefoon (0172) 21 21 22

Dokter Hamburgerlaan 59 - 2771 JR Boskoop
Wij verzorgen alleen begrafenissen - Dag en nacht bereikbaar

Te koop in **Gouda**
Vossenburchkade 123
6 kamerwoning
op loop/fietsafstand van school en kerk
vraagprijs: € 239.000
Tel: 0182-525819

J. Mastenbraek

**Vijfentwintig jaar
Gereformeerde
Gemeente
De Valk-Wekerom**

Een historisch overzicht met vijftig niet eerder gepubliceerde foto's en enkele preken van ds. J. Mol, ds. W. Hage, ds. G. Mouw jr. en ds. B.J. van Boven.

In 1983 werd in De Valk-Wekerom een Gereformeerde Gemeente geïnstitueerd. Er mag gelooft worden dat de Heere in deze plaats een wijnstok plantte. Inmiddels heeft de gemeente een gestage groei doorgemaakt. Enkele verbouwingen waren noodzakelijk om de stroom kerk-gangers een plaats te geven in dit huis des gebeds.

Gebonden 215 pagina's

19,90

Uitgeverij Boekhandel

Gebr. Koster

Nairacstraat 17, 3771 AW Barneveld
tel. 0342 - 41 69 86

www.gebrkoster.nl

verkrigbaar bij de boekhandel

BOEDER SCHERPENZEEL
COMFORT KLEDING

SERVICE AAN
HUIS MOGELIJK

AMBTSKLEDING | ROUWKLEDING
KOORKLEDING | ZAKELIJKE KLEDING

WWW.BOEDERCOMFORTKLEDING.NL
GLASHORST 123A | 3925 BR SCHERPENZEEL | T (033) 258 98 30

T.k. OUDDORP:
Op rustige camping.
Mooie caravan 4/6 pers.
Prijs € 19.000,--
Bel KARENS VASTGOED
tel. 0488-443511

Wij verzorgen begravenissen
(geen crematies) op de gehele Veluwe,
in Kampen e.o. en in Rijssen e.o.

Begravenisverzorgers:

G. v.d. Berg | D. Markusse | B.F. Nijhof | B. Vos

Nunspeet, Elburg e.o. T 0341-253813

Kampen e.o. T 06-53363828

Rijssen e.o. T 0548-540053

overige plaatsen en b.g.g. T 0577-401689

Begravenisverzorging Vos

Aardhuisweg 74, 3888 MG Uddel
tel. 0577-401689

BEGRAVENISVERZORGING VOOS - VERTROUWD VERZORGER

KLASSE
MAAKT ONDERSCHIED

Stolk Orgels
is hoofddealer van:
Johannus - Eminent
Domus - Ahlborn

tel.: 0180 - 31 56 52

Nieuwkerk a/d IJssel, Vrijheidslaan 55,
Krabbendijke, Oostpolderweg 1
Nederhemert Nrd., Ormelingstraat 36
Beesd, Veerweg 14
Papendrecht, Overtoom 18

UNIEK IN PRIJS

Te huur ruime vakantiewoning
in Zuid-Alberta, Canada,
omgeving van Lethbridge.
Prachtig gelegen, uitzicht op rivier,
prairie en Rocky Mountains,
dichtbij dorp en kerken.
Voor inlichtingen 00-1403-553-4023.
Hollands sprekend.

Kamperen bij NL-boer in ZW-Frankrijk. Er is ook een caravan te huur. Reserveren en informatie: tel. 0033 553 893561 of wimenaddy@orange.fr

RST
Zorgverleners

KRAAMZORG

THUISZORG

RST Zorgverleners.
800 zorgverleners staan voor u klaar!
Voor identiteit en kwaliteit.

Bel voor informatie over kraamzorg,
wijkzorg, gespecialiseerde
verzorging, verpleging,
(huishoudelijke) verzorging:
0342 - 42 23 24.
Of wordt zelf RST Zorgverlener!
Reageer op: 0342 - 40 54 65 of
info@rstzorg.nl.

Identiteit
Kwaliteit!

Tel. (0342) 42 23 24

Burg Kuntzeleen 27 • Postbus 154
3770 AD Barneveld • Fax (0342) 42 25 50
www.rstzorg.nl • E-mail: info@rstzorg.nl

Open Dag

CHE CHRISTELIJKE HOGESCHOOL EDE

Oude Kerkweg 100 | 6717 JS Ede
T (0318) 696300 | E info@che.nl

Maak kennis met onze opleidingen,
docenten en studenten op:

zaterdag
7 februari 2009
10.00 - 14.00 uur

dinsdag
10 maart 2009
18.30 - 21.00 uur

Verpleegkunde
Verpleegkunde*

Educatie
Leraar Basisonderwijs**

Theologie
Godsdienst Pastoraal Werk***
Leraar Godsdienst / Levensbeschouwing**

Mens & Organisatie
Management Economie & Recht
Personeel & Arbeid

Journalistiek & Communicatie
Journalistiek
Communicatie

Sociale Studies
Maatschappelijk Werk & Dienstverlening*
Sociaal Pedagogische Hulpverlening**

* ook in deeltijd, ** ook in deeltijd en dual, *** ook in deeltijd en digitaal

Post-hbo, cursus, training, advies of onderzoek? Kijk voor het aanbod van CHE-Transfer op de website.

CHE overtuigend anders

WWW.CHE.NL

Huisgemeenten in Noord-China vrezden winter zonder voedsel en hulp

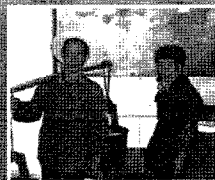
Daarom vragen wij u om een financiële bijdrage.
Uw steun blijft - ook op dit gebied - dringend nodig.

Stort uw gift op 3473. 76. 029

t.n.v. Hudson Taylor / SBHC te Rhenen

Voor info of voorlichting: Bel 06 200 13 173 of kijk op www.hudsonstaylor.nl

Orgelbouw Advies Commissie

een betrouwbare partner!

nieuwbouw · restauratie · overplaatsing · onderhoud

ook voor akoestische
vraagstukken

Neem voor meer informatie
contact op met
Dhr. H. den Hollander
Tel. (010) 435 44 35

Vereniging van
Organisten der
Gereformeerde
Gemeenten

**Zelfst. woonruimte te huur
in Ridderkerk voor meisjes.**
Voor informatie: 0645-21 2487.

Een bijzondere Chinareis

Van D.V. 27 juli tot 11 augustus
2009 willen we met een
enthousiaste groep opnieuw een
reis maken naar Beijing, Tianjin,
Xian, Gulin en Guangzhou.
Nog enkele plaatsen beschikbaar.
Informatie verkrijgbaar bij:
jh.mauritz@solcon.nl
(Tel. 0348-401978).

KOOTWIJKERBROEK

Het bestuur van de Christelijke Rehobothkoren in Kootwijkerbroek
zoekt per 1 april 2009 een

dirigent(e) voor het gemengde koor.

Het gemengde Rehobothkoor telt zo'n 50 leden en repeteert op
woensdagavond van 20.00 tot 22.00 uur.

Grondslag

Het Rehobothkoor stelt zich ten doel het meerstemmig zingen van psalmen,
gezangen en geestelijke liederen, die gegrond zijn op Gods Woord (Statenvertaling),
naar de belijdenis zoals deze is vastgelegd in de Drie Formulieren van Enigheid.

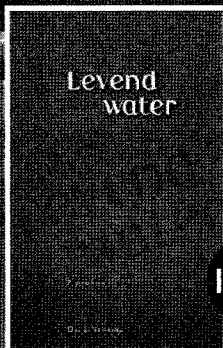
Informatie

Inlichtingen kunt u inwinnen bij de secretaris of de voorzitter (de heer A. Kleijer,
telefoon (0342) 441652 of de heer T. van Vliet, telefoon (0342) 442630).

Sollicitaties

Uw sollicitatie kunt u zenden naar de heer A. Kleijer, Krollerweg 18,
3774 RG Kootwijkerbroek.

ds. E. Venema Levend water

12.50

Ten behoeve van het bouwfonds van de Geref.
Gemeente te Drachten is een bundel met 7 preken
van wijlen ds. E. Venema verschenen over de volgen-
de teksten: Gen. 3:21, Deut. 34:5, Job 19:25a, Psalm
34:7, Matth. 16:21, Joh. 19:28b en Hand. 2:4a.
Ds. E. Venema is vanaf 1973 tot 1981 aan de gemeen-
te van Drachten verbonden geweest.

Geb. 123 blz.

BESTELBON

Ik bestel exempla(ar)(en) van de prekenbundel
"Levend Water" van ds. E. Venema. Bij de levering
ontvang ik een factuur van de bestelde boeken die ik
per omgaande zal voldoen.

Naam:
Adres:
Postcode:
Handtekening:

Bon inleveren bij / sturen naar: fam. A.Th. de Boer,
Stationsweg 59, 9201 GH Drachten.
Telefonisch bestellen kan ook: (0512) 519839
of per email: aukedeboer@solcon.nl

Ameland-Terschelling-Bakkeveen
(Frl.) t.h. keurige **chalets-stacars.**
Huur niet duur! "Iets meer voor iets
minder". Bel 0512-516096 of kijk op
www.vdsluisvakanties.nl

Te huur in **Kootwijkerbroek.**
Woongelegenheden voor alleen-
staande vrouw en een tijdelijke
woongelegenheden voor klein gezin
(2 slaapkamers). Tel. 0342-444552

CALVIN CHRISTIAN SCHOOL in Alberta, Canada,

**is looking for three teachers to fill vacancies in lower and upper
elementary grades for 2009-2010.**

For more information contact the principal:

William Grisnich: tel. 001 403 320 1650 Email: wgrisnich@ccschool.ca

WWW.RACHELSHOBBYSHOP.NL

Uw webshop om kaarten te maken met verantwoorde plaatjes

Aktie voor verenigingen

Verenigingen kunnen allerlei hobbyartikelen
bij ons bestellen met een leuke korting.
Mail uw gegevens voor info door naar
info@rachelshobbyshop.nl
En wij sturen u de informatie toe via de mail.

